

DESPRE IMPORTANȚA PRELUCRĂRII ȘTIINȚIFICE A RESURSELOR INFORMAȚIONALE

Lina MIHALUȚA,
director-adjunct BȘU

Astăzi, bibliotecile moderne dețin în colecții milioane de documente. Pentru ca utilizatorii să poată găsi informațiile de care au nevoie, bibliotecarul trebuie să realizeze un șir de procese și operații cum ar fi, bunăoară, prelucrarea /stocarea/ordonarea. Toate aceste procese sunt efectuate conform standardelor, normelor, metodologiilor și procedurilor specifice fiecărui tip de documente.

În Republica Moldova sînt utilizate STAS-urile de descriere bibliografică din familia ISBD, însă, începînd cu 1 mai 2005, republica noastră a acceptat Standardul interstatat *GOST 7.1.03 - "Înregistrarea bibliografică. Descrierea bibliografică. Cerințe generale și reguli de alcătuire"* în calitate de standard național.

Numeroasele schimbări ce se produc în activitatea de catalogare/indexare au influențat modul de prelucrare a documentelor de bibliotecă. Esența activităților biblioteconomice a rămas, în mare măsură, aceeași în pofida noilor tehnologii informaționale care au avut un impact benefic asupra instrumentelor pe care le utilizează bibliotecarii, solicitîndu-le noi cunoștințe și abilități.

Noile *Principii Internaționale de catalogare*, instituite de IFLA în 2009, sînt bazate pe modele conceptuale ale FRBR și FRAD, modele care vor exinde cîmpul de aplicare a acestora de la lucrarea tip text la toate tipurile de documente.

Utilizarea acestor instrumente specializate creează modalități eficiente de lucru în sistemul bibliotecilor, astfel asigurînd beneficiarilor posibilități noi de căutare și de regăsire rapidă a informației în sistemele electronice de informare.

Procesul de Catalogare este modulul de bază care înregistrează informațiile referitoare la conținutul documentelor. De calitatea sau modul de introducere a informației depinde eficiența căutării și regăsirii lor în OPAC.

Informatizarea proceselor de bibliotecă, cu precădere a operațiunilor de catalogare, a început să se producă în ultimele decenii ale secolului trecut, perioadă în care a și fost conceput Catalogul electronic. Implementarea softului TINLIB n-a fost deloc ușoară. Noul soft nu era preconizat pentru bibliotecile din învățămînt, ci pentru cele publice, astfel că multe din operațiunile de catalogare cereau îmbunătățiri și adaptări. Numai aici, la Bălți, am reușit să păstrăm catalogarea documentelor în original și să evităm transliterația, să realizăm procesul de imprimare a seturilor de fișe pentru toate tipurile de documente (cărți, reviste, publicații periodice, materiale AV), pentru ca, ulterior, informația să devină accesibilă și pentru utilizatorii cataloagelor

tradiționale pe care le deținem la moment (de serviciu, public, Oficiul Literatură în limbi străine), la fel, și a fișelor de însoțire și a celor pentru catalogul topografic.

Nu este suficient ca un catalog electronic, expus on-line, să conțină numai informații curente, ci și retroconversia fondurilor din subdiviziunile Bibliotecii – integral în cazul sălilor de lectură și, parțial, al sălilor de împrumut.

Catalogul electronic (<http://libruniv.usb.md>), vizualizat cu ajutorul modului OPAC și modului TinRead de pe site-ul Bibliotecii, propune utilizatorilor o bază de date de circa 280 de mii de notițe bibliografice (58 % din toate titlurile), care conțin nu doar informații privind cărțile, revistele și alte seriale deținute în colecțiile Bibliotecii, materiale audiovizuale și electronice, dar și textele integrale ale unor monografii, manuale, cursuri ale profesorilor, lucrări ale angajaților bibliotecii expuse în Biblioteca digitală, care conține, la moment, peste 100 de documente ordonate pe domenii, conform Clasificării Zecimale Universale, iar, în interiorul fiecărui domeniu, în ordinea alfabetică.

O altă modalitate de stocare a informațiilor este cea de creare a bazelor de date cu acces local și a bazelor de date complementare cum ar fi:

- **SumarScanat** al revistelor și cărților în limbile engleză și germană - circa 130 / 4 000.
- **Baza de date: Opere muzicale de pe discurile de vinil (format MP3)**, trecută printr-o sinteză și purificare acustică - peste 1 000 de opere.
- **Programul Achiziții recente** - selectează informațiile pentru buletinele **Achiziții recente** din înregistrările exportate din TINLIB, conform clasificării CZU.
- **Programul ANUAR** creează o listă generală de cărți, articole și date exportate din TINLIB.
- **Programul Dotarea Lectoratelor** face posibilă analiza cantitativă privind asigurarea disciplinelor de studii cu literatură didactică, științifică, metodică.

O altă activitate importantă în organizarea informațiilor este Clasificarea documentelor intrate în colecția Bibliotecii. În ultimul timp, această proces a devenit subiectul principal al studiilor realizate de specialiștii domeniului. Informațiile / publicațiile apărute pe paginile revistelor de specialitate, Internet, bloguri ale bibliotecilor vizează situația Clasificării Zecimale Universale.

În pofida discuțiilor ce au loc, noi, bibliotecarii bălțeni, utilizăm acest sistem de pelucrare științifico-analitică, începînd cu anul 1992, cînd au fost introduse *Tabele de clasificare zecimală, ed. medie din 1997*, care, odată cu trecerea timpului, au evoluat de la ediții prescurtate la versiuni completate într-o diversitate de limbi, devenind astfel unicul sistem de clasificare ce acoperă întregul univers al cunoașterii. De la perioada de implementare și pînă în prezent, acest sistem de clasificare a suferit o serie de modificări, unele esențiale, altele mai puțin esențiale, dar, oricum, punerea în aplicare este mai dificilă.

Nu mă voi referi la toate modificările indicilor CZU produse în perioada anilor 1992 - 2006, doar la unele activități organizatorice realizate în urma deciziilor metodice pentru elaborarea planului de aplicare/implementare ale acestora:

- **pregătirea personalului pentru procesul de clasificare pe nou;**

- **stabilirea/determinarea ansamblului de documente bibliotecare (fișe/divizionare ale catalogului sistematic), care vor fi supuse modificărilor;**
- **elaborarea mecanismului de modificare a indicilor CZU și a cotelor sistematico-alfabetice;**
- **întocmirea unor instrumente auxiliare/ajutătoare:**
 - ☛ **tabelul de corelare al indicilor vechi cu cei noi**
 - ☛ **indexul alfabetic al indicilor de limbă;**
- **calcularea cantității de muncă și a timpului necesar;**
- **monitorizarea aplicării modificărilor la anumite etape;**
- **verificarea finală a acțiunilor de modificare și corectare a erorilor comise.**

Astazi există o varietate și un volum imens de informație, dar problema regăsirii relevante nu a fost încă soluționată. Mult timp, accesul sistematic a fost, dacă nu singurul, cel puțin sistemul dominant de cautare documentară. Într-o bibliotecă, pe lângă clasificare, există și un alt mijloc de acces la informație: indexarea prin utilizarea unei liste de subiecte.

Această modalitate de indexare prin vedete de subiect este una avantajoasă, dar, ținând cont de necesitățile de informare ale beneficiarilor, de schimbările în sistemele de indexare și de depistare a unor carențe în structurarea vedetelor, s-a ajuns la concluzia ca acest Fișier de autoritate trebuie să fie supus unei redactări minuțioase și calitative.

În acest context, obiectivele de organizare a sistemului de informare bibliografică a generat elaborarea unei metodologii care prevedea următoarele strategii:

- **stabilirea** instrumentelor de lucru specifice procesului de atribuire a vedetelor de subiect (tezaure universale / disciplinare tradiționale / electronice (EUROVOC AGROVOC, RAMEAU etc., enciclopedii, dicționare, Tabela CZU));
- **stasurile** naționale / internaționale: **STAS 10711-89** *Reguli generale pentru elaborarea și dezvoltarea tezaurilor naționale*; **STAS 12598-87** *Metode de analiză a documentelor, de determinare a conținutului lor și de selectare a termenilor de indexare*;
- **constituirea** echipelor în scopul instruirii bibliotecarilor pentru construirea vedetelor de subiect în limba română/rusă;
- **profilul** Universității și Bibliotecii a fost considerat prioritar în redactarea VS;
- **necesitățile** de informare ale beneficiarilor;
- **experiențele** (cercetarea literaturii de specialitate și a bazelor de date) bibliotecilor universitare din țară și de peste hotare);
- **participarea** la întruniri profesionale (mese rotunde / ateliere / ședințe de lucru);
- **nominalizarea** bibliotecarilor cu drept de a construi vedetele de subiect la etapa redactării.

Realizarea acestui proces este unul deloc ușor. Dificultățile pe care le întâmpinăm sînt comune pentru tot mediul biblioteconomic:

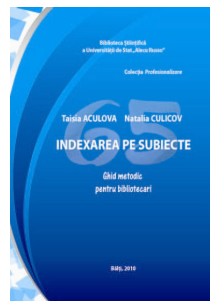
- ☛ lipsa unui vocabular controlat la nivel de republică, care să acopere

necesitățile de creare a vedetelor de subiect pentru toate tipurile de biblioteci. La moment, fiecare tip de bibliotecă își rezolvă această problemă utilizând diverse limbaje de indexare;

- lipsa unui ghid la nivel de republică care ar orienta munca bibliotecarilor antrenați în această activitate;
- munca cotidiană care atenuează acest proces;
- lipsa unui soft care să permită trimiteri și legături între termeni;
- fluctuația cadrelor și realizarea altor funcții;
- neatenția bibliotecarilor.

În acest context s-a simțit **necesitatea** elaborării unui ghid metodic pe tema respectivă, de divergențele care apar între bibliotecarii-practicieni, de necesitatea de a asigura bibliotecarii cu unele decizii metodice, acceptate de noi după generalizarea experienței proprii de lucru, după o cercetare și comparare temeinică a recomandărilor oferite de cele mai mari biblioteci contemporane: Biblioteca Congresului SUA, Biblioteca Națională a Franței, Biblioteca Națională a Rusiei.

Scopul acestui ghid este de a oferi bibliotecarilor - indexatori un instrument de lucru în procesul indexării pe subiecte, de a-i familiariza cu metodele și regulile universale de indexare pe subiecte, pentru optimizarea și evitarea unor greșeli ce pot fi comise în construcția vedetelor de subiect. Autorii acestei lucrări s-au referit la problemele generale ale indexării pe subiecte, la regulile și principiile de alcătuire a vedetelor de subiect. După părerea noastră, este necesar să se mențină balanța între actualizarea permanentă a listei de vedete de subiect și stabilitatea ei, pentru a nu duce cititorul în eroare, dar și pentru a folosi terminologia științifică accesibilă tuturor categoriilor de cititori ținând cont și de profilul bibliotecii.

Concluzii

Prin cea ce facem, la fel ca și toate instituțiile infodocumentare, biblioteca universității bălțene rămîne să acumuleze, stocheze, organizeze și să furnizeze informații și cunoștințe, servicii modernizate, produse bibliotecare cu care venim în întâmpinarea utilizatorilor, susținem procesul de instruire și cercetare științifică dorindu-ne să rămînem o instituție atractivă și mereu vizitată: în mod fizic și pe cale virtuală.

Referințe bibliografice:

1. **Chitoroagă, V.** Clasificarea Zecimală Universală : modificări radicale. In: *Magazin bibliologic*. 1999, nr. 2-3, p. 45-47.
2. **Ghid de indexare Lives-Ro.** In: [on-line] [citât 1.10.2009]. Disponibil pe Internet: URL <http://www.bibnat.ro/GHID-DEINDEXARE-LIVES-RO-s125-ro.htm>
3. **Panici, Alla.** Clasificarea zecimală universală în aspectul noilor modificări ale sistemului. In: *Magazin bibliologic*. 1999, nr.1, p. 13-14.
4. **Tîrziman, Elena.** Fișierul de autoritate pe subiecte. In: *Revista Bibliotecii Naționale a României*, 1999, Nr. 1 - 2, P. 32 - 34